

Nr 242.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.; given Stockholms slott den 16 mars 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 mars 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN,

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och finansdepartementen anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller:

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under kapitalbudgeten, bilaga 3, Statens allmänna fastighetsfond, punkten 1, föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet till Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1945/46 beräkna ett investeringsanslag av 2 600 000 kronor.

Vid anmälan av nämnda anslagsfråga framhöll jag, att medicinalstyrelsen i skrivelse den 29 augusti 1944 framlagt ett preliminärt program för utbyggnads- och moderniseringsarbeten inom den statliga sinnessjukvården, avsett att komma till utförande under de närmaste åren. Vissa av dessa arbeten vore av den natur, att medel därför lämpligen kunde anvisas på beredskapsstat, medan andra arbeten åter vore av den angelägenhetsgrad, att medel för desamma borde äskas å riksstaten för nästa budgetår.

Jag anhåller nu att få upptaga de till riksstaten hörande anslagsfrågorna till slutlig behandling.

Renovering och tillbyggnad av Mariebergs sjukhus i Kristinehamn.

Frågan har tidigare behandlats i propositionen nr 242 till 1939 års lagtima riksdag (riksdagens skr. nr 332), propositionen nr 216 till 1941 års riksdag (riksdagens skr. nr 276) samt propositionen nr 84 till 1944 års riksdag (riksdagens skr. nr 422).

På därom av Kungl. Maj:t i propositionen, nr 216, till 1941 års riksdag framlagt förslag beslöt riksdagen, att vid Mariebergs sjukhus skulle utföras om- och nybyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av 1 891 100 kronor. Ifrågavarande arbeten utgjorde två etapper i en för riksdagen framlagd plan över erforderliga byggnadsarbeten vid sjukhuset. För påbörjande av nämnda byggnadsetapper anvisade samma riksdag under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus för budgetåret 1941/42 ett belopp av 1 000 000 kronor. Sedan nämnda förslag varit föremål för närmare granskning av bland andra 1940 års civila byggnadsutredning, framlade medicinalstyrelsen och byggnadsstyrelsen i skrivelse den 15 november 1943 en reviderad plan över de byggnadsarbeten vid sjukhuset, som ansågos böra komma till utförande inom den närmaste tiden. Dessa arbeten, för vilka närmare redogjorts i propositionen nr 84/1944, voro följande:

	Beräknad kostnad, kronor
Anläggande av transformatorstationer samt övriga utgifter i anledning av ökad leverans av elektrisk energi från Kristinehamns elektricitetsverk	135 000
Ny administrationsbyggnad	300 000
Ombyggnad av köks- och matsalsbyggnad	570 000
Provisorisk köksanläggning under ombyggnadstiden	16 000
Ombyggnad av tvätt- och bageribyggnad	265 000
Utökning av omformareanläggning i ångpannehuset	12 000
Provisorisk tvättinrättning under ombyggnadstiden	11 000
Om- och påbyggnad av nuvarande administrationsbyggnad, paviljong 1—7—4	1 130 000
Kostnader för utvändiga ledningsarbeten för ovannämnda byggnader	76 000
Kostnader för helautomatisk abonnentväxel, förslagsvis	35 000
Summa kronor	2 550 000

Utöver tidigare anvisade medel, 1 000 000 kronor, skulle således för nyss angivna ny- och ombyggnadsarbeten m. m. erfordras 1 550 000 kronor. Styrelserna beräknade, att under vissa förutsättningar 1 000 000 kronor skulle erfordras för arbetenas bedrivande under budgetåret 1944/45.

I anslutning härtill föreslog Kungl. Maj:t i sistnämnda proposition, att riksdagen måtte besluta, att vid Mariebergs sjukhus skulle i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen förordat förslag verkställas ny- och ombyggnadsarbeten m. m. för en beräknad kostnad av högst 2 550 000 kro-

nor samt att härför finge disponeras förenämnda av 1941 års riksdag anvisade medel å 1 000 000 kronor.

Sedan riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts framställning i ämnet, uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1944 åt byggnadsstyrelsen att låta verkställa ifrågavarande om- och nybyggnadsarbeten m. m., varvid styrelsen skulle äga att för arbetenas påbörjande disponera 1 000 000 kronor.

I skrivelse den 28 augusti 1944 har *byggnadsstyrelsen* — med förmålan att styrelsen avsåge att påbörja arbetena omkring den 1 oktober 1944 samt slutföra desamma till den 1 oktober 1946 — hemställt, att för fullföljande av om- och nybyggnadsarbetena för budgetåret 1945/46 måtte anvisas återstoden av det för arbetena beräknade medelsbehovet eller 1 550 000 kronor.

I detta sammanhang vill jag anmäla ett av *medicinalstyrelsen* i skrivelse den 5 januari 1945 framlagt förslag rörande vissa omlägningsarbeten inom den elektriska distributionen vid Mariebergs sjukhus. Styrelsen anför härom i huvudsak följande.

Vid ett flertal statliga sinnessjukhus, där den elektriska installationen från början grundats på likström, har den ursprungliga utrustningen nu uppnått en sådan ålder, att den måste ersättas med ny. Härtill kommer också att förbrukningen av elström stigit undan för undan och kan förväntas ytterligare ökas i den mån för statsverket gynnsammare leveranskontrakt träffas med ortens elströmsleverantör. Vid dessa om- och nybyggnader övergår man av tekniska och ekonomiska skäl till distribution och förbrukning av växelström. Vid Mariebergs sjukhus i Kristinehamn har nu denna punkt i utvecklingen nåtts och en övergång från likström till växelström påbörjats. Därvarande likströmsnät är nu enligt en av Elektriska provningsanstalten aktiebolag, Stockholm, verkställd utredning i behov av ytterligare avlastning och plan härför har uppgjorts av anstalten. Närmast i tur stå nu vissa bostäder m. m. nämligen, sjukhuschefens, sysslomannens och en uppsyningsmans bostäder, stall och ladugård samt fyra bostadshus norr om sjukhusområdet. Samtliga dessa byggnader beröras ej av den beslutade och nu påbörjade renoveringen av sjukhuset.

Medicinalstyrelsen hänvisar härefter till ett av provningsanstalten uppgjort förslag till installationernas omläggning, slutande å en kostnad av 46 000 kronor, enligt vilket de omlägningsarbeten, varom nu vore fråga, skulle omfatta bland annat högspänningskabel jämte utrustning, ställverk jämte transformator, lågspänningscentral och distributionsnät samt komplettering av inomhusinstallationerna. Härutöver har beräknats ett belopp av 1 200 kronor för utbyte av en likströmsmotor för vedsågning mot en växelströmsmotor. Sammanlagda kostnaderna för omlägningsarbetena skulle således uppgå till 47 200 kronor.

Medicinalstyrelsen uppgiver till slut, att vissa av arbetena vore avsedda att utlysas på entreprenad, medan andra lämpligen kunde utföras av sjukhusets egen personal.

Byggnadsstyrelsen har i yttrande den 21 december 1944 förklarat sig intet ha att erinra mot de föreslagna anordningarna men framhållit, att, då bygg-

nadsstyrelsens byggnadsbyrå nyligen påbörjat stora ombyggnadsarbeten vid sjukhuset och för detta ändamål även hade elteknisk personal på platsen, det syntes lämpligt, att de till utförande i entreprenad föreslagna elarbetena i stället utfördes genom byggnadsbyrån.

Departements-
chefen.

I likhet med byggnadsstyrelsen förordar jag, att medel anvisas för fortsättande av den påbörjade renoveringen och tillbyggnaden av Mariebergs sjukhus. Med hänsyn till att arbetena ej beräknas vara slutförda förrän under budgetåret 1946/47 anser jag dock ej erforderligt, att hela det beräknade återstående beloppet anvisas för nästa budgetår utan förordar, att medelsanvisningen för sistnämnda budgetår begränsas till 1 000 000 kronor.

Detta belopp bör jämväl få disponeras för bestridande av de av medicinalstyrelsen föreslagna anläggningsarbetena inom den elektriska distributionen m. m. vid sjukhuset. Mot nyssnämnda arbeten, vilka kostnadsberäknats till 47 200 kronor, har jag intet att erinra. Det synes lämpligt att jämväl dessa arbeten utföras i byggnadsstyrelsens regi.

**Utvidgning av Furunäsets sjukhus vid Piteå.
Renovering av paviljong m. m. vid S:t Lars sjukhus i Lund.
Anordnande av källare för potatis och konserver
vid S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg.**

Efter förslag av Kungl. Maj:t i proposition nr 281 till 1944 års riksdag angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45 uppförde riksdagen (skr. nr 453) å allmän beredskapsstat II *dels* till utvidgning av Furunäsets sjukhus vid Piteå ett anslag av 1 000 000 kronor, *dels* till renovering av paviljong vid S:t Lars sjukhus i Lund ett anslag av 250 000 kronor, *dels ock* till vissa andra byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus ett anslag av 233 000 kronor. Sistnämnda anslag avsågs bland annat för bestridande av kostnaderna, beräknade till 18 000 kronor, för sanitära installationer i vissa personalbostadshus vid S:t Lars sjukhus samt för anordnande av en källare för potatis och konserver vid S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg, vilken beräknats draga en kostnad av 32 000 kronor. Beträffande den närmare motiveringen för berörda byggnadsarbeten får jag hänvisa till de redogörelser, som lämnats i nämnda proposition sid. 201, 202, 208—211 samt 214.

Med hänsyn till de för dispositionen av anslag å allmän beredskapsstat II gällande förutsättningarna har intetdera av ifrågavarande arbeten kunnat påbörjas och så beräknas ej heller kunna ske under återstoden av innevarande budgetår.

Departements-
chefen

Från medicinalstyrelsen har framhållits, att förenämnda arbeten vore av sådan angelägenhetsgrad, att de borde komma till utförande eller i varje fall påbörjas under budgetåret 1945/46. Med hänsyn härtill vill jag förordar,

att för dessa arbeten äskas medel å riksstaten för nästa budgetår. Vad angår utvidgningen av Furunäsens sjukhus, vilken i sin helhet beräknats draga en kostnad av 1 723 800 kronor, torde medelsanvisningen för nästa budgetår kunna begränsas till 500 000 kronor. För arbetena vid S:t Lars och S:ta Maria sjukhus torde man få räkna med att hela de för arbetena erforderliga beloppen behöva ställas till förfogande under budgetåret. Det för här avsedda arbeten erforderliga medelsbehovet för budgetåret 1945/46 skulle alltså utgöra tillhopa (500 000 + 250 000 + 18 000 + 32 000) 800 000 kronor.

Personalbostäder vid Ryhovs sjukhus i Jönköping och S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg.

I skrivelse den 16 januari 1945 har *medicinalstyrelsen* framlagt förslag angående uppförande av ytterligare bostäder för sjukvårdspersonal vid Ryhovs sjukhus i Jönköping och S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg. Styrelsen anför härom i huvudsak följande.

Bristen på smärre lägenheter i de större städerna har på flera håll aktualiserat frågan om uppförande av ökat antal bostäder för personalen vid statens sinnessjukhus. Personalföreningarna vid Ryhovs sjukhus i Jönköping och S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg hava sålunda i skrivelser till *medicinalstyrelsen* den 17 juli 1943 respektive 14 februari 1944 hemställt, att *medicinalstyrelsen* måtte vidtaga åtgärder för att nya bostäder måtte uppföras.

Från Ryhovs sjukhus har framställts krav på utökning av familjebostädernas antal därhän, att antalet komme att motsvara 30 % av antalet manliga befattningshavare, vilket enligt sysslomannens beräkning skulle innebära inrättande av ytterligare minst 14 lägenheter. I infordrat yttrande har sjukhuschefen anført, att sjukhusets omedelbara behov av nya bostäder för närvarande uppginge till 8 lägenheter. Direktionen har, dock utan angivande av antal, tillstyrkt, att ytterligare bostäder måtte uppföras. *Medicinalstyrelsen* vitsordar, att behovet av ökat antal familjelägenheter är starkt uttalat men anser sig icke för närvarande böra tillstyrka uppförandet av mer än 8 nya lägenheter, förlagda i fyra dubbelhus av i stort sett den typ, som vunnit statsmakternas gillande och senast uppförts vid Sidsjöns sjukhus i Sundsvall och Umedalens sjukhus vid Umeå. Dessa byggnader äro i ett plan och innehåller varje lägenhet två rum och kök samt badrum och erforderliga bilokaler i källaren. Nyttig golvyta i varje lägenhet uppgår till cirka 56 m².

Vid S:ta Maria sjukhus hava några nya bostadshus för sjukvårdspersonalen icke tillkommit sedan sjukhuset togs i bruk år 1927. Antalet till sjukvårdspersonalen upplåtna lägenheter uppgår för närvarande endast till 15, medan i sjukvården för närvarande äro anställda 101 män. Inom sjukhusets närmare omgivning finnes icke någon egentlig bebyggelse med smålägenheter, varför den nu i stor utsträckning gifta personalen hänvisats till att hyra på betydligt avstånd från sjukhuset, en given olägenhet. Sjukhusledningen har ock uttalat, att behovet av ökat antal familjebostäder inom sjukhusets område är stort. *Medicinalstyrelsen* vitsordar detta behov och

får för sin del även framhålla den ökade säkerhet ur brandskydds- och allmän beredskapssynpunkt, som sjukhuset tillförsäkras, om ett större antal manliga befattningshavare har sin bostad på närmare håll än vad nu kan bli valet. Även vad S:t Maria sjukhus angår håller styrelsen dock före, att en viss återhållsamhet vid tillkomsten av nya bostäder är tillräddig. Styrelsen anser sig för den skull för närvarande icke böra föreslå uppförandet av mer än 8 nya lägenheter, även de fördelade på 4 dubbelhus av nyss angiven typ.

Kostnaden för en var av ifrågavarande byggnader har av styrelsens arkitekt beräknats till 44 000 kronor, om de uppföras i trä. Bostadshusen vid S:t Maria sjukhus torde emellertid böra uppföras i sten med hänsyn bland annat till att hela det därvarande byggnadsbeståndet är uppfört av nämnda byggnadsmaterial. Kostnaderna böra emellertid då höjas cirka 10 % eller till 49 000 kronor för varje hus.

Kostnaderna för de av medicinalstyrelsen föreslagna 8 personalbostadshusen skulle således komma att uppgå till $(4 \times 44\,000 + 4 \times 49\,000)$ 372 000 kronor. Under hänvisning härtill har medicinalstyrelsen hemställt om anvisande av sistnämnda belopp.

Byggnadsstyrelsen har i utlåtande den 6 februari 1945 förklarat sig intet ha att erinra mot de för arbetena beräknade kostnaderna. Emellertid har styrelsen framhållit, att till dessa komme ytterligare kostnader för utvändiga ledningar, vägar och planeringsarbeten, vilka styrelsen dock ej kunde uppskatta, enär byggnadernas läge icke vore bestämda.

Departements-
chefen.

Av vad medicinalstyrelsen anfört synes framgå, att behov föreligger av ytterligare familjebostäder för personalen vid såväl Ryhovs som S:t Maria sjukhus. Till följd av rådande förhållanden torde tillkomsten av för personalen välbelägna bostäder icke kunna påräknas utan statens medverkan. Då, som medicinalstyrelsen framhållit, det även ligger i sjukhusens intresse att befattningshavarna äro bosatta i närheten av sjukhusen, vill jag tillstyrka medicinalstyrelsens nu framlagda förslag. Mot den föreslagna planeringen av bostäderna samt de beräknade byggnadskostnaderna, tillhopa 372 000 kronor, synes intet vara att erinra. Med anledning av vad byggnadsstyrelsen anmärkt rörande kostnaderna för yttre ledningar, planeringsarbeten m. m., vill jag framhålla, att enligt vad från medicinalstyrelsen under hand upplysts nämnda arbeten till största delen beräknas kunna utföras med arbetskraft, som vederbörande sjukhus ställer till förfogande, varför kostnaderna härför torde kunna rymmas inom den av medicinalstyrelsen beräknade kostnadsramen.

Omläggning av de elektriska installationerna vid Sätters sjukhus.

I skrivelse den 9 januari 1945 har medicinalstyrelsen hemställt om anvisande av medel för fortsatt omläggning av de elektriska installationerna vid Sätters sjukhus. Styrelsen anför härom följande.

Vid Sätters sjukhus liksom vid flertalet av de äldre statliga sinnessjukhusen pågå sedan flera år omläggningar och kompletteringar av sjukhusens elförsörjning. Nu erforderliga arbeten vid ifrågavarande sjukhus äro av stor omfattning. Förutom omläggningar avse de också renovering av tvättens och kökets elektrifiering. Tvättmaskinerna och kok- och stekutrustningen äro nu så förslitna, att helt ny uppsättning blivit ofrånkomlig. Föreslagna arbeten omfatta även ny 20 kV servisledning till sjukhuset samt utbyte av en 70 kVa transformator i maskinhuset och ny växelströmsservis till och nya ledningar inom ekonomibyggnaden. De sammanlagda kostnaderna hava av arbetets konstruktör, Elektriska prövningsanstalten aktiebolag, beräknats till 123 500 kronor och fördela sig på följande sätt:

	Kronor
1. Ny servis av 20 kV jämte ombyggnad av ställverk	47 000
2. Nytt distributionsnät fram till ekonomibyggnaden	20 500
3. Tre nya tvättmaskiner med diverse anslutningar	40 000
4. Stekköksapparater	16 000

Summa kronor 123 500

Medicinalstyrelsen har bifogat ett av *byggnadsstyrelsen* den 21 december 1944 avgivet yttrande i ärendet, vari byggnadsstyrelsen hänvisat till en av byggnadsbyråns elektriska avdelning uppgjord promemoria. I promemorian anföres, att kostnaderna för arbetena under posten 1 syntes vara beräknade något i överkant samt att kostnaderna för arbetena under posten 3 finge anses onormalt höga.

Med anledning av byggnadsstyrelsens yttrande har medicinalstyrelsen infortrat yttrande från *konstruktören*, som framhåller, att då den nuvarande prisnivån vore ytterst instabil hade kostnadsberäkningen uppgjorts med tanke härpå. Det kunde tänkas, att man vid utförandet kunde komma under den angivna summan 123 500 kronor. Det påpekas även, att i varje post hade inberäknats oförutsett och diverse samt konsultationsarvoden, vilket vanligen bokfördes under separat post.

Medicinalstyrelsen har i ärendet vidare anfört, att styrelsen för sin del icke vågade tillstyrka någon nedsättning av beräknade kostnaderna, detta så mycket mera som av dessa medel även skulle utgå konstruktörens ersättning och den ytterligare tekniska konsultation, som under arbetets utförande bleve erforderlig, såsom uppgörande av entreprenadhandlingar och erforderliga arbetsbeskrivningar, vilka arbeten jämväl byggnadsstyrelsen plägade anförtro åt särskilt anlitad konstruktör.

Med stöd av vad sålunda anförts har medicinalstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t i proposition till årets riksdag måtte dels föreslå att vid Sätters sjukhus måtte få utföras fortsatta elektriska installationsarbeten i kök och tvätt m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med det av styrelsen överlämnade förslaget, dels ock att därför erforderliga medel, 123 500 kronor, måtte ställas till förfogande under budgetåret 1945/46.

Departements-
chefen.

De av medicinalstyrelsen nu föreslagna arbetena å de elektriska anläggningarna vid Sätters sjukhus utgöra ett led i en av medicinalstyrelsen uppgjord plan att, i den mån en ökning av strömförbrukningen eller andra omständigheter påkalla det, verkställa omläggning och komplettering av de elektriska installationerna vid de statliga sinnessjukhusen. Då arbetena synas vara av angelägen natur, vill jag förordna, att desamma komma till utförande under nästa budgetår. De beräknade kostnaderna för desamma synas i huvudsak kunna godtagas. Med anledning av vad byggnadsstyrelsen anfört rörande kostnaderna för vissa av de föreslagna arbetena torde dock, innan medel för arbetenas utförande ställas till förfogande, en undersökning böra ske i vad mån kostnaderna kunna nedbringas. Tills vidare anser jag mig emellertid böra räkna med det av medicinalstyrelsen angivna beloppet, 123 500 kronor.

Vissa arbeten å vattenverket m. m. vid S:t Sigfrids sjukhus i Växjö.

I skrivelse den 30 januari 1945 har *medicinalstyrelsen* framlagt förslag rörande vissa arbeten å vattenverket samt reningsverket för avloppsvatten m. m. vid S:t Sigfrids sjukhus.

Med avseende å vattenverket anför styrelsen.

Sjukhuset har i princip dubbel vattenförsörjning, då det dels har två egna vattentäkter, dels är anslutet till stadens vattenverk genom en enkel, relativt klen ledning av betydlig längd. De egna vattentäkterna utgöras dels av en borrhålsbrunn, dels av en schaktad brunn. För »avjärning» av vattnet från den senare finnes en särskild anordning. Pumparna i båda grundvattentäkterna äro emellertid numera så förslitna, att de ej kunna användas. Sjukhuset måste fördenskull köpa hela sitt behov av vatten från staden, vilket för närvarande åsamkar sjukhuset en utgift på 25—30 000 kronor om året. Därest den långa ledningen från staden av någon anledning skulle brytas, bleve sjukhusets vattenförsörjning i hög grad äventyrad. Medicinalstyrelsen har av denna anledning uppdragit åt Bergströms ingenjörsbyrå & C:o, Stockholm, att till styrelsen inkomma med förslag till de åtgärder, som kunna befinnas erforderliga för att i så hög grad som möjligt kunna utnyttja sjukhusets egna vattentillgångar.

Enligt ett av nämnda firma uppgjort förslag skulle för vattenverket nya pumpar anskaffas och anläggningarna även i övrigt moderniseras. I den schaktade brunnen föreslås sålunda monterandet av turbinpumpar, medan i den borrhålsbrunnen skulle insättas en ny kolvpump. Borrhålets ringa vidd och vattenmängden tillåter ej användandet av en mera effektiv turbinpump. Kostnaderna för dessa arbeten hava beräknats till sammanlagt 22 000 kronor.

I fråga om arbetena å reningsverket för avloppsvatten m. m. yttrar styrelsen:

Sjukhuset är utrustat med reningsverk för fullständig biologisk rening av avloppsvattnet. Vid inloppet till reningsverket sker för närvarande en viss

silning genom galler. Att hålla dessa galler rena från fasta partiklar fordrar emellertid ett omfattande manuellt arbete. För att råda bot på dessa olägenheter och samtidigt effektivisera reningsanläggningen föreslås därför anskaffandet av ett mekaniskt sönderdelningsverk, en s. k. comminator, som installeras i en mindre tillbyggnad till reningsverket, allt för en beräknad kostnad av 24 000 kronor enligt förslag, som uppgjorts av Bergströms ingenjörbyrå.

På visst avstånd från sjukhuset ligger en paviljong, som för närvarande är iordningställd till tuberkulosavdelning för män. Paviljongens belägenhet har ej medgivit anslutning till sjukhusets avloppsledning, varför sådan måst ordnas separat med slamavsättningsbassäng och klorering av det slammade avloppsvattnet. Slammet, som icke kan kloreras, måste emellertid avlägsnas för hand, vilket innebär hygieniska vådor. För avhjälpande av dessa olägenheter föreslås installerandet av en handdriven pump och vissa spolningsanordningar för en beräknad kostnad av 1 200 kronor.

Sammanlagda kostnaderna för de vid sjukhuset föreslagna arbetena skulle sålunda uppgå till $(22\,000 + 24\,000 + 1\,200)$ 47 200 kronor, vilket belopp medicinalstyrelsen hemställt måtte anvisas för budgetåret 1945/46.

Byggnadsstyrelsen har i yttrande den 30 november 1944 förklarat sig intet ha att erinra mot de föreslagna arbetena.

De av medicinalstyrelsen påtalade bristerna å vattenverket vid S:t Sigfrids sjukhus anser jag snarast böra avhjälpas. Enligt vad jag inhämtat skulle ett istandsättande av vattenverket, vilket beräknats draga en kostnad av 22 000 kronor, medföra en årlig minskning i sjukhusets utgifter för vatten med cirka 7 000 kronor. Kostnaderna för de åtgärder, som ansetts behövliga för ändamålet, skulle alltså väl betala sig. De för arbetena beräknade kostnaderna synas skäligen.

Jämväl de av styrelsen föreslagna arbetena å reningsverket för avloppsvatten samt slamavsättningsbassängen för tuberkulosavdelningen för män, vilka skulle medföra en väsentlig lättnad vid skötseln av dessa anläggningar, anser jag mig böra tillstyrka. Kostnaderna härför, 25 200 kronor, torde ävenledes böra godtagas.

Sammanlagda kostnaderna för här ifrågavarande arbeten skulle således uppgå till $(22\,000 + 25\,200)$ 47 200 kronor.

Ytterligare medel till reningsverk och avloppsledning vid Sundby sjukhus vid Strängnäs.

I proposition nr 267 till 1942 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen besluta, att vid Sundby sjukhus vid Strängnäs skulle i huvudsaklig överensstämmelse med ett av mig förordat förslag utföras arbeten för framdragande av avloppsledning m. m. till en beräknad kostnad av 162 500 kronor. Beloppet var avsett att disponeras sålunda:

Ny utloppsledning för avloppet	kronor	23 000
Reningsanläggning för avloppsvatten m. m.	»	136 000
Kloreringsanläggning för desinfektion av vattenlednings-		
vattnet	»	3 500
Summa kronor		162 500

Kungl. Maj:ts förslag bifölls av riksdagen, som anvisade det för kostnadernas bestridande beräknade beloppet under anslaget för budgetåret 1942/43 till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus. Genom beslut den 30 juni 1942 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att låta utföra ifrågavarande arbeten.

I skrivelse den 19 februari 1945 har *medicinalstyrelsen* hemställt om anvisande av ytterligare medel för berörda arbeten. Styrelsen anför till stöd härför bland annat följande.

Under år 1943 utlystes ifrågavarande arbeten på entreprenad, men intet av de då inkomna anbuden kunde förordas till antagande. Sedan därefter entreprenad ånyo utlysts, anförtröddes genom styrelsens beslut den 23 september 1944 huvuddelen av de beslutade arbetena åt AB Armerad betong, Örebro, som nu utför desamma.

Kostnaderna för dessa arbeten kalkylerades emellertid före prisstoppets införande. Det visar sig också nu, att till följd av prisstegringar anvisade medel äro otillräckliga. Kostnaderna för arbeten av ifrågavarande slag ha efter tidpunkten för kostnadsberäkningen i december 1941, enligt av byggnadsstyrelsen under hand lämnade uppgifter, ökat med cirka 15 %.

Utbetalade, kontraherade och beräknade kostnader för reningsverket m. m. uppgå numera till 179 332 kronor, varför ett underskott av ca 17 000 kronor väntas uppkomma.

I skrivelse till medicinalstyrelsen den 2 februari 1945 har reningsverkets konstruktör, Bergströms ingenjörbyrå & C:o, Stockholm, anmält, att, sedan utredningen verkstälts, vissa erfarenheter beträffande reningsverk av ifrågakomna typ gjorts, vilka motiverade en utökning av röt-kammarens volym, så att utrötningen av slammet kunde försiggå normalt. Den sålunda erforderliga utökningen har av entreprenören enligt ingivet anbud den 31 januari 1945 kostnadsberäknats till 11 300 kronor.

För arbetenas slutförande enligt det av medicinalstyrelsen nu överlämnade modifierade förslaget skulle således erfordras ett tilläggsanslag av (17 000 + 11 300) 28 300 kronor.

Med stöd av det anförda har medicinalstyrelsen hemställt, *dels* att det beslutade reningsverket vid Sundby sjukhus måtte få utföras enligt nu föreliggande, modifierade förslag, *dels ock* att för arbetenas slutförande måtte anvisas ett belopp av ytterligare 28 300 kronor, att utgå under budgetåret 1945/46.

I yttrande den 15 februari 1945 över förslaget har *byggnadsstyrelsen* anfört, att den föreslagna utökningen av reningsverket på angivna skäl finge anses behövlig, varför byggnadsstyrelsen intet hade att erinra mot dess genomförande liksom ej heller mot den angivna kostnaden.

Det av medicinalstyrelsen äskade tilläggsanslaget för här ifrågavarande <sup>Departements-
chefen.</sup> arbeten, vilket är avsett att dels täcka kostnader på grund av prisstegringar, för vilka entreprenören icke har att svara, dels ock kostnaderna för viss utökning av reningsverket, anser jag mig böra tillstyrka. Jag förordar alltså, att för ändamålet beräknas ett belopp av 28 300 kronor för budgetåret 1945/46.

Anordnande av lokaler för rättspsykiatriska undersökningsstationer.

I anledning av ett av Kungl. Maj:t erhållet uppdrag har *medicinalstyrelsen* i skrivelse den 29 december 1944 framlagt förslag till ordnandet av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet, i vad detsamma avser icke häktade. Förslaget upptar bland annat inrättandet av undersökningsstationer vid åtta statliga sinnessjukhus med särskilda för undersökningsverksamheten anställda läkare.

Stationerna äro avsedda att inrymmas i särskilda lokaler, för vilkas anordnande vissa ändrings- och ombyggnadsarbeten erfordras. De sjukhus, vid vilka sådana stationer skulle inrättas, angivas i följande sammanställning, vilken jämväl upptager de för byggnadsarbetena erforderliga kostnaderna.

S j u k h u s	Kostnader, kronor
Psykiatriska sjukhuset i Stockholm	33 000
Ulleråkers sjukhus vid Uppsala	17 000
Ryhovs sjukhus i Jönköping	17 000
S:t Lars sjukhus i Lund	1 500
S:t Jörgens sjukhus vid Göteborg	6 000
Mariebergs sjukhus i Kristinehamn	—
Sidsjöns sjukhus i Sundsvall	1 500
Umedalens sjukhus vid Umeå	17 000
Summa kronor	93 000

Styrelsen uppgiver, att i förenämnda belopp ej medräknats kostnader för inledande av telefoner, anskaffande av möbler m. m.

Med skrivelse den 5 januari 1945 har *medicinalstyrelsen* överlämnat ritningar rörande de föreslagna byggnadsarbetena, därvid styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t — därest styrelsens förslag till ordnande av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet gjordes till föremål för proposition till riksdagen — jämväl måtte hos riksdagen äska ett belopp av 93 000 kronor för erforderliga byggnadsarbeten, vilka kunna beräknas draga en tid av 3 à 4 månader.

Byggnadsstyrelsen har i utlåtande den 18 januari 1945 anført, att sedan ritningarna beträffande de här avsedda utrymmena vid Ulleråkers, Ryhovs och Umedalens sjukhus omarbetats, styrelsen intet hade att erinra mot byggnadsarbetena eller de därför beräknade kostnaderna.

Departementets-
chefen.

På hemställan av chefen för justitiedepartementet har Kungl. Maj:t i proposition denna dag för riksdagen framlagt förslag till ändringar i sinnessjuklagen i samband med omorganisation av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet. Organisationsförslaget, som i vad detsamma avser icke häktade, i huvudsak överensstämmer med vad medicinalstyrelsen förordat i skrivelsen den 29 december 1944, innebär, att undersökningsstationer skola anordnas vid de i det föregående angivna åtta sjukhusen. Mot de av medicinalstyrelsen föreslagna ombyggnads- och ändringsarbetena för stationernas anordnande samt de härför beräknade kostnaderna, 93 000 kronor, synes intet vara att erinra. Jag tillstyrker, att under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1945/46 beräknas medel för ändamålet.

Ombyggnad av Birgittas sjukhus i Vadstena m. m.

I skrivelse den 26 januari 1945 har *medicinalstyrelsen* framlagt förslag till omfattande nybyggnadsarbeten m. m. vid Birgittas sjukhus i Vadstena. Styrelsen anför härom i huvudsak följande.

Birgittas sjukhus i Vadstena torde vad byggnadsbeståndet angår vara det äldsta i riket. Den omständigheten att sjukvårdspaviljongerna tillkommit under vitt skilda tider har medverkat till att sjukhuset nu är uppdelat i två delar, belägna i var sin ände av staden.

I söder ligger huvuddelen av mansavdelningen med 389 vårdplatser. Denna, som togs i bruk 1895 och renoverades 1915—17, utgjordes från början av en fabriksbyggnad, som om- och tillbyggdes. Tomtområdet är litet och beläget omedelbart intill stadsbebyggelsen.

I norr ligger kvinnoavdelningen med 350 vårdplatser, en mindre byggnad för frigående män med 31 vårdplatser samt kök, tvätt och vattenverk m. m. Denna del är genom en för allmän trafik upplåten gata delad i två delar. På ena sidan om denna gata, Hospitalsgatan, ligga dels de gamla klosterbyggnaderna, uppförda på 1400-talet och åren 1827—1829 ändrade till sinnessjukhus, för närvarande inrymmande 154 vårdplatser, dels en därtill ansluten, år 1893 färdig och 1932 renoverad avdelning för oroliga kvinnor med 31 platser, dels anstaltens tvätt och kök, det senare färdigt 1893, och dels en äldre träbyggnad, nu i huvudsak använd som personalbostäder. På andra sidan om Hospitalsgatan ligga den s. k. B-paviljongen, efter om- och tillbyggnad tagen i bruk 1861, en äldre paviljong för frigående män, sjukhusets kontor, vattenverk, bageri och huvudsakliga övriga gemensamma ekonomibyggnader. Detta gamla byggnadsbestånd befinner sig nu i ett sådant skick, att omfattande ersättningsbyggnader oundgängligen måste uppföras. Förslag härutinnan hava ock vid flera tillfällen ingivits till Kungl. Maj:t, men desamma hava av olika anledningar endast i ringa mån kunnat realiseras. Det är sålunda allenast den 1893 färdiga paviljongen för oroliga kvinnor, som efter beslut av 1930 års riksdag blivit renoverad, varjämte enligt samma riksdags beslut ett nytt vattenverk uppförts.

Medicinalstyrelsen erinrar i fortsättningen om att 1936 års riksdags revisorer efter avlagt besök vid sjukhuset anför, att de i det gamla klostret in-

rymda sjukhuslokalerna vore så omoderna och ohygieniska, att en ändring i nuvarande förhållanden snarast vore påkallad, samt att, då dessa lokaler på grund av sitt historiska värde icke syntes för tillgodoseende av nuvarande ändamål kunna genomgå den grundliga ombyggnad, som vore nödvändig för att motsvara nutida krav på hygien, desamma borde få en lämpligare användning. Revisorerna hade vidare framhållit, att i sammanhang med klosterbyggnadernas utrymmande, vilket revisorerna förutsatte snarast måtte ske, sinnessjukhusets byggnadsfråga i sin helhet borde upptagas till behandling, varvid sjukhusbyggnadernas belägenhet i skilda delar av staden och alla de olägenheter och svårigheter av olika slag som följde härmed lämpligast syntes kunna avhjälpas genom en centralisering av samtliga sjukhusbyggnader till ett område.

Styrelsen erinrar vidare om att styrelsen i yttrande över revisorernas uttalande framhållit bland annat följande.

Med skrivelse den 7 januari 1930 hade styrelsen framlagt förslag till nybyggnads- och ändringsarbeten vid sjukhuset, omfattande dels uppförande av nybyggnad för kök, tvätt och ångcentral, dels ändrings- och reparationsarbeten i den s. k. T-paviljongen, dels ock anläggning av nytt vattenverk.

I proposition till 1930 års riksdag hade därefter Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att dels ändrings- och reparationsarbeten inom T-paviljongen, dels ock ett nytt vattenverk måtte komma till utförande. Departementschefen hade därvid anført, att det vore ostridigt att förhållandena vid sjukhuset i åtskilliga hänseenden vore bristfälliga och att anstalten vore i starkt behov av modernisering och förbättring, men att med hänsyn till nödvändigheten av att för de då närmast följande åren begränsa kostnaderna för hospitalsbyggnader uppförandet av ny ekonomibyggnad icke för det dåvarande kunde tillstyrkas. Riksdagen hade beslutat i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Vid flera tillfällen hade sedermera önskvärda nybyggnadsarbeten av medicinalstyrelsen dryftats med anstaltsledningen, varvid framställdes krav på bland annat nytt ekonomihus och ny förvaltningsbyggnad, utrymning av klosterbyggnaderna, omändring av B-paviljongen till upptagningsavdelning och i en senare etapp uppförande av ny mansavdelning.

Medicinalstyrelsen kunde vitsorda, att behovet av en ny ekonomibyggnad icke länge till kunde undanskjutas. Att utrymmandet av de gamla klosterbyggnaderna jämväl vore ett önskemål, som snart krävde sin lösning, vore ofrånkomligt, enär dessas stora kulturhistoriska värde icke medgäve så ingripande byggnadstekniska förändringar, som bleve oundvikliga för byggnadernas effektiva moderniserande. I samband med denna utrymning måste nybyggnad för en del av kvinnoavdelningen komma till utförande.

Den nuvarande mansavdelningens ersättande med nybyggnad i anslutning till en ny ekonomibyggnad vid kvinnoavdelningen kunde jämväl betraktas som ett önskemål, som emellertid icke inom överskådlig framtid läte sig realiseras. Att sjukhusets splittring i två delar å ömse sidor av staden givetvis vore en stor nackdel och avsevärt försvårade driften kunde icke förnekas. Olägenheten hade dock något minskats genom sjukhusets uppdelning på tvenne överläkaravdelningar. Styrelsen hölle ock före, att, även om den nuvarande mansavdelningen ingalunda fyllde de krav, som nu ställdes på ett i allo välutrustat sinnessjukhus, så hade den ditintills dock kunnat fylla sin uppgift, varför den icke syntes styrelsen kunna helt utdömas.

Styrelsen fortsätter häfter:

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 28 november 1941 uppdragit åt medicinalstyrelsen att i samråd med byggnadsstyrelsen verkställa utredning angående erforderliga nybyggnads- och renoveringsarbeten vid sjukhuset, hade styrelsen med biträde av sin arkitekt Hakon Ahlberg, som utfört ritningar och verkställt kostnadsberäkningar, utarbetat en generalplan för sjukhusets modernisering och utveckling. När hela denna plan genomförts, utgjorde sjukhuset ett sammanhängande komplex, helt och hållet förlagt norr om staden. Denna plan vore emellertid byggd på lång sikt. Vad som nu vore aktuellt och som enligt styrelsens förmenande ej längre kunde uppskjutas, vore uppförandet av nytt kök och tvätt, ersättningsbyggnader för de delar av kvinnoavdelningen, som nu vore inrymda i det gamla klostret, upptagningspaviljong för 30 män och 30 kvinnor samt portvaksstuga och nytt pannhus m. m. I denna etapp inginge även ett antal helt nya vårdplatser för kvinnor. Sammanlagda antalet vårdplatser i nybyggnaderna uppginge till 354. I klosterbyggnaderna skulle samtidigt nedläggas 154 platser, varför den verkliga platsvinsten komme att uppgå till 200, en ökning som vore väl motiverad av den allt fortfarande stora platsbristen inom den statliga sinnessjukvården.

Första etappen omfattar följande arbeten och kostnader:

Portvaksbyggnad (telefonväxel och bostad för uppsyningsman)	kronor	68 000
Kök och tvätt	»	612 000
Upptagningspaviljong (30 män + 30 kvinnor)	»	486 000
Paviljong för lugna och halvlugna kvinnor (154 patienter)	»	850 000
Paviljong för halvroliga och oroliga kvinnor (140 patienter)	»	816 000
Obduktions- och bårhus	»	43 000
Pannhus och pannanläggning (första utbyggnadsstadiet) ..	»	426 000
Yttre ledningar	»	60 000
Vägar och andra planeringsarbeten	»	150 000
Summa kronor		3 511 000

Beträffande den närmare utformningen av förslaget hänvisar medicinalstyrelsen till en av arkitekten Ahlberg den 15 december 1943 uppgjord beskrivning över nybyggnader vid ifrågavarande sjukhus.

Rörande de föreslagna paviljongerna anföres däri bland annat följande.

Vid paviljongernas planläggning har eftersträfvats ett system, som med enkelt och ekonomiskt byggnadssätt förenar största möjliga trevnad för patienterna och arbetsbesparing för personal. I huvuddragen följer avdelningarnas planläggning det schema, som tillämpats vid senare utförda anläggningar och som fått sin tillämpning särskilt på det nyuppförda Sidsjöns sjukhus. Emellertid ha vissa avvikelser gjorts, huvudsakligen i avsikt att begränsa byggnadskostnaderna.

Samtliga paviljonger innehålla fyra avdelningar, varav två i bottenvåningen och två i våning 1 trappa upp. Avdelningarnas storlek motsvarar ungefär den för Sidsjöns sjukhus tillämpade och är för lugna patienter 40, för halvlugna 37, för halvroliga 33 och för oroliga 30 patienter. Ett genomgående drag vid planläggningen av samtliga avdelningar är, att mat- och

dagrum kunna sammanslås och avses att i regel utnyttjas såsom ett sammanhängande sällskapsrum. Skall man strängt ekonomisera vid planläggning, synes det nämligen vara mindre lämpligt att låta matrummet stå oanvänt under tider, då det icke upptages för måltider. För att likväl dukning och avdukning skall kunna försiggå utan störningar av patienterna, kan matsalsavdelningen genom skjutdörrar avskiljas från den egentliga dagrumsavdelningen.

I avdelningarna för lugna och halvlugna patienter har man även avsett att på dagen i viss utsträckning utnyttja sovrummen för uppegående patienter. Det synes nämligen, som om trevnaden inom en avdelning skulle befordras därav, att patienter, som utan olägenhet kunna tillåtas detta, ha möjlighet fördela sig på flera rum. En viss hemkaraktär kan också uppnås genom att sovrummen bliva möblerade med andra möbler än bara sängar. I avdelningarna för oroliga patienter har man däremot icke vågat föreslå en sådan användning av sovrummen.

De olika avdelningarnas golvytor fördelade per patient i jämförelse med motsvarande avdelningar vid Sidsjöns sjukhus framgår av nedanstående tabell:

	Sidsjöns sjukhus			Birgittas sjukhus		
	total yta	antal pat.	total yta/pat.	total yta	antal pat.	total yta/pat.
Lugn avdelning	765	40	19·1	640	40	16·0
Halvlugn avdelning	765	41	18·6	650	37	17·6
Halvorolig avdelning.....	830	40	20·8	620	33	18·8
Orolig avdelning.....	775	31	25·0	610	30	20·3
Upptagningsavdelning	860	32	26·9	775	30	25·8

Anm. För att göra jämförelsen riktig har beträffande Birgittas sjukhus frändragits kapprum, vestibul och promenad w. c., vilka utrymmen i Sidsjöns sjukhus äro belägna i undervåningen utanför avdelningarna.

Upptagningspaviljongen innehåller i bottenvåningen en avdelning för kvinnliga patienter med 30 platser, vartill i en senare byggnadsetapp skall komma en sjukavdelning för personal med 6 platser, varvid 3 av de ovan nämnda 30 platserna utgå, samt i våning 1 trappa upp en avdelning för män med 30 platser. De bägge könsavdelningarna hava skilda ingångar på var sin sida om huset. Avdelningarna äro planlagda i huvudsak enligt samma system och normer som upptagningspaviljongen vid Sidsjöns sjukhus och innehålla förutom matsalar och dagrum för patienter även rymliga arbets-salar.

Efter full utbyggnad skulle sjukhuset inrymma platser för cirka 900 patienter mot nuvarande 800.

Kostnaden för samtliga om- och nybyggnadsarbeten beräknas approximativt till 9 700 000 kronor.

Medicinalstyrelsen framhåller i fortsättningen, att för förslaget genomförande krävdes en viss utvidgning av sjukhusets markområde. Sedan ritningarna godkänts av sjukhusdirektionen och byggnadsstyrelsen, hade styrelsen därför upptagit förhandlingar med vederbörande markägare om förvärfv av den tomt- och åkermark, som enligt direktionens förmenande vore

nödvändig för att trygga sjukhusets framtida utveckling. Dessa förhandlingar, i vilka styrelsen biträtts av kammarrådet Sten Grönvall och ingenjören Andreas Nordström såsom värderingsmän, hade numera slutförts. Förhandlingarna hade avsett förvärv för statens räkning av dels viss Vadstena stad tillhörig mark, gränsande intill det i norra delen av staden belägna sjukhusområdet, dels ock viss i enskild ägo befintlig mark, Haga gård, gränsande intill nyssnämnda av staden ägda område. Under hänvisning till ärendet bifogade kartor och handlingar anför styrelsen härom ytterligare.

Av förhandlingarna med staden framgick, att denna i utbyte mot den jord, staden skulle avstå för det norra sjukhusområdets utvidgning, önskade förvärva de obebbyggda delarna av det södra sjukhusområdet, som å kartan betecknats med »Triangeln» (stadsägorna 237—238), vilka sjukhuset för sin del ej längre har användning för, sedan planerna på sjukhusets utbyggnad på lång sikt numera funnit sin lösning. Medicinalstyrelsen tillstyrker detta utbyte.

Enligt värderingsmännens skrivelse av den 25 oktober 1944 uppgår arealen av den mark, sjukhuset bör förvärva av staden (stadsägorna 108, 109, 112—116), till sammanlagt 99 102 kvm och den värderas till 42 850 kronor. Den mark sjukhuset skulle avstå har en areal av 25 025 kvm med ett värde av 20 120 kronor. Statsverkets kontanta utlägg för markbytets genomförande blir sålunda (42 850 — 20 120) 22 730 kronor. Stadsfullmäktige i Vadstena ha genom beslut den 28 november 1944 godkänt värderingen och förklarat sig vilja genomföra markbytet mot sistnämnda belopp.

Haga gård, vars totala areal uppgår till 135 852 kvm, har av värderingsmännen, inklusive åbyggnaderna, värderats till 94 600 kronor, ett pris till vilket emellertid ägaren förklarat sig icke vilja överlåta gården. Förhandlingar hava därefter ånyo upptagits i frågan och sedan värderingsmännen i skrivelse den 29 december 1944 förklarat sig kunna — med hänsyn till fördelarna av att undgå expropriation — tillstyrka en köpeskilling av 110 000 kronor, träffades den 29 december 1944 preliminär överenskommelse om försäljning av Haga gård till statsverket mot nyssnämnda köpeskilling.

Medicinalstyrelsen har vidare bifogat ett av *byggnadsstyrelsen* den 8 februari 1944 avgivet yttrande, vari sistnämnda styrelse förklarat sig i huvudsak icke ha något att erinra mot det uppgjorda förslaget. Kostnaderna för det första byggnadsstadiet, beräknade till 3 511 000 kronor, borde dock enligt byggnadsstyrelsens förmenande höjas till 4 150 000 kronor, motsvarande 11 700 kronor per vårdplats. De för anläggningens vidare utbyggande beräknade kostnaderna, utgörande 6 189 000 kronor, synas byggnadsstyrelsen kunna godtagas vid nuvarande prisläge. De slutliga kostnaderna för förslagets fullständiga genomförande skulle alltså komma att uppgå till 10 339 000 kronor.

Med stöd av vad sålunda anförts har *medicinalstyrelsen* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, dels att så snart ske kan nybyggnadsarbeten vid Birgittas sjukhus måtte för en kostnad av 4 150 000 kronor få utföras i huvudsaklig anslutning till det av styrelsen överlämnade

förslaget, dels att föreslagna markbyten mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, och Vadstena stad, å andra sidan, må äga rum mot en mellanavgift till stadens förmån av 22 730 kronor, dels ock att Haga gård måtte inköpas för 110 000 kronor. Slutligen har styrelsen hemställt, att för budgetåret 1945/46 måtte för erforderliga markförvärv ställas ett belopp om 132 730 kronor till medicinalstyrelsens förfogande.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att frågan om nybyggnads- och ^{Departements-}ändringsarbeten vid Birgittas sjukhus sedan länge varit aktuell, då vissa delar av sjukhusets byggnadsbestånd icke varit i det skick, att desamma motsvarade de krav, som man numera ställer på sinnessjukhus. Detta gäller i första hand de i de gamla klosterbyggnaderna inrymda kvinnoavdelningarna samt den i dessas närhet belägna byggnaden för kök och tvätt. Av skilda anledningar har emellertid om byggnadsfrågan ännu icke vunnit sin lösning. Då klosterbyggnaderna på grund av sitt historiska värde ej ansetts böra genomgå en modernisering, har medicinalstyrelsen — som härvid hänvisat till uttalande av 1936 års riksdagsrevisorer — föreslagit, att de ersättas med nybyggnader på ett sjukhuset tillhörigt område beläget norr om klosterbyggnaderna å vilket för närvarande finnas anlagda en paviljong för kvinnor, sjukhusets kontorslokaler, vattenverk m. m. Förutom kvinnopaviljongerna i klosterbyggnaderna skulle å nyssnämnda område uppföras nybyggnader för kök och tvätt, en upptagningspaviljong, obduktions- och bårhus, pannhus m. m. för en kostnad av, enligt byggnadsstyrelsens beräkningar, 4 150 000 kronor. Dessa arbeten ha av medicinalstyrelsen betecknats såsom en första etapp av sjukhusets ombyggnad. Den framlagda planen för sjukhusets modernisering och vidare utveckling på längre sikt omfattar emellertid även en förflyttning av sjukhusets mansavdelning, som nu är belägen i södra delen av staden, till området norr om staden. Sjukhuset skulle därefter komma att utgöra ett sammanhängande byggnadskomplex med plats för cirka 900 patienter.

Vid besök, som jag vid ett tidigare tillfälle avlagt å sjukhuset, kunde jag konstatera, att de gamla klosterbyggnadernas tillstånd var sådant, att däri befintliga avdelningar snarast borde förflyttas. Ävenså fann jag byggnaden för kök och tvätt så bristfällig, att densamma lämpligen borde ersättas med nybyggnad. Med hänsyn härtill och till vad vid utredningen i övrigt framkommit torde en ombyggnad av sjukhuset böra komma till stånd av i huvudsak den omfattning, som avses i den av medicinalstyrelsen föreslagna första ombyggnadsetappen.

Även efter utförandet av dessa arbeten skulle emellertid de olägenheter, som mansavdelningens förläggning söder om staden innebär, alltjämt komma att bestå. Planen att sedermera överflytta jämväl mansavdelningen till området norr om staden finner jag därför välbetänkt. En sådan överflyttning förutsätter emellertid förvärv för sjukhusets räkning av dels ett av staden ägt

område, vilket gränsar intill sjukhusets område, dels ock ett område, Haga gård, som äges av enskild person och vilket i sin tur gränsar intill stadens område. Jag förordar därför medicinalstyrelsens förslag rörande förvärv av dessa områden, delvis i samband med utbyte av viss sjukhuset tillhörig mark. Riksdagens medgivande torde nu böra inhämtas till att för statens räkning förvärva områdena i fråga på de av medicinalstyrelsen preliminärt avtalade villkoren. Tillika torde ett belopp av 132 730 kronor ställas till förfogande för ändamålet.

Då de i första ombyggnadsetappen ingående arbetena icke avses bli påbörjade förrän under budgetåret 1946/47, är frågan om medelsanvisning för detta ändamål icke nu aktuell. Med hänsyn härtill torde med ställningstagandet till den första utbyggnadsetappens närmare omfattning och utformning kunna tills vidare anstå.

Frågan rörande den framtida användningen av de gamla klosterbyggnaderna och de i anslutning därtill belägna, sjukhuset tillhöriga byggnaderna torde ävenledes sedermera få underställas riksdagens prövning.

Sammanfattning och hemställan.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat skulle för nästa budgetår under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. beräknas medel för följande ändamål:

Renovering och tillbyggnad av Mariebergs sjukhus	kronor 1 000 000
Utvidgning av Furunäsets sjukhus	» 500 000
Renovering av paviljong samt sanitära installationer i bostadshus vid S:t Lars sjukhus	» 268 000
Anordnande av källare för potatis och konserver vid S:ta Maria sjukhus	» 32 000
Personalbostäder vid Ryhovs och S:ta Maria sjukhus	» 372 000
Omläggning av de elektriska installationerna vid Sätters sjukhus	» 123 500
Vissa arbeten å vattenverket m. m. vid S:t Sigfrids sjukhus	» 47 200
Ytterligare medel till reningsverk och avloppsledning vid Sundby sjukhus	» 28 300
Anordnande av lokaler för rättspsykiatriska undersökningsstationer	» 93 000
Förvärv av mark för ombyggnad av Birgittas sjukhus ..	» 132 730
<hr/>	
Summa kronor 2 596 730	

Sammanlagda medelsbehovet under budgetåret 1945/46 för nu föreslagna arbeten m. m. vid statens sinnessjukhus skulle således utgöra 2 596 730 kronor eller avrundat 2 600 000 kronor. Med avseende å de till byggnadsarbetena anvisade medlen torde få gälla, att den angivna fördelningen icke skall vara i detalj bindande för medlens disposition. I den

mån så med hänsyn till sättet för byggnadsarbetenas bedrivande eller eljest kan finnas lämpligt, torde enligt Kungl. Maj:ts bestämmande en ökning av beräknad medelsdisposition för visst ändamål kunna ske mot det att motsvarande minskning vidtages för ett annat.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I. besluta, att vid Furunäsets sjukhus vid Piteå skola i enlighet med av mig i proposition nr 281 till 1944 års riksdag förordat förslag verkställas ombyggnads- och utvidgningsarbeten för en sammanlagd kostnad av högst 1 723 800 kronor,

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att låta träffa avtal angående förvärv för statens räkning av *dels* stadsägorna 108, 109, 112—116 i Vadstena stad i utbyte mot stadsägorna 237 och 238 samt mot erläggande av en mellanavgift till staden av 22 730 kronor, *dels ock* Haga gård för en kostnad av 110 000 kronor;

III. å kapitalbudgeten, statens allmänna fastighetsfond till *Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 2 600 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Hans Bergström.
